

ŻYWIENIE W DIECIE BEZGLUTENOWEJ

Beata Czernik

Dieta powinna być eliminacyjna, której zadaniem jest dostarczenie pełnowartościowych potraw z wyłączeniem z diety białka roślinnego tj. glutenu zawartego w zbożach i produktach pochodnych. O całkowitej kaloryczności ok. 2000 kcal na dobę. Stosuje się dietę bezglutenową. Stosowanie diety jest uzasadnione w przypadkach nietolerancji glutenu ze względu na brak możliwości przetworzenia przez organizm i występowanie objawów chorobowych. Dieta powinna być zbilansowana, urozmaicona, uwzględniająca produkty pochodzące z różnych grup żywności oraz dobrze akceptowana.

ZALECENIA I UWAGI

Jedz regularnie. Posiłki spożywaj 4-5 razy dziennie, małe objętościowo o stałych porach. Potrawy nie powinny być zbyt gorące ani zbyt zimne.

Technologia produkcji potraw może obejmować dowolne termiczne procesy technologiczne: smażenie, pieczenie, duszenie, gotowanie, gotowanie na parze.

Spożywane produkty nie mogą zawierać glutenu. Do produktów zawierających gluten należą przede wszystkim środki spożywcze wyprodukowane na bazie surowców zbożowych, pochodzących z pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa, takie jak: bułki, chleb pszenny, pszenno-żytni, żytni, razowy, pieczywo chrupkie, pumpernikiel, a także kasze (manna, jęczmienna, perłowa, pęczak), makarony, płatki owsiane, otręby i kielki z tych zbóż.

Zupy, sosy i potrawy podprawia się zasmażkami lub zawiesinami z wody i mąki bezglutenowej (kukurydzianej, ziemniaczanej, ryżowej, gryczanej, z amarantusa, sojowej, cieciorci, tapioki).

Warzywa i owoce (wszystkie gatunki) mogą być spożywane w postaci świeżej, surowej, mrożonej, konserwowanej, w postaci sałatek, surówek.

Wybierając produkty należy dokładnie czytać informacje o składzie na opakowaniu. Szczególną ostrożność należy zachować przy wybieraniu koncentratów, konserw, półproduktów, dań gotowych, gdyż one często zawierają gluten.

Należy szukać takie produkty bezglutenowe, które są oznakowane symbolem graficznym np. znak przekreślonego kłosa.

W przetwory mięsne, takie jak wędliny, szynki, kielbasy, najlepiej zaopatrywać się u znanych producentów, którzy nie dodają surowców zawierających gluten. Najlepiej wytwarzać je samemu ze świeżego mięsa w domowych warunkach.

Diętę warto też wzbogacić w suszone owoce, orzechy, ziarna słonecznika, sezamu czy pestki dyni, które dostarczają błonnika pokarmowego, a także składników mineralnych i witamin.

Potrawy należy przyprawiać solą, pieprzem, chili, ziołami, sokiem z cytryny, cynamonem, gałką muszkatołową.

Przykładowe jadłospisy

ŚNIADANIE	OBIAD	PODWIECZOREK	KOLACJA
bawarka, chleb kukurydziany, masło, ser biały z rzodkiewką, sałata zielona	koperkowa z ziemn., bitki wołowe, ćwikła, kasza gryczana, kompot	budyń śmietank. z sokiem z owoców leśnych	herbata, pieczywo ryżowe, masło, schab wędzony domowy, pomidor
herbata z cytryną, bułka gryczna, masło, pasta z awokado z czosnkiem, papryka czerwona	ryżowa, udko z kurcz. piecz., surówka z białej kapusty, ziemniaki, kompot	sałatka owocowa (banan, arbuz, kiwi, żurawina)	herbata zielona, piecz. chrupkie kukurydz., masło, pasta mięsna z jarzynami
mleko, bułka sojowa, masło, miód naturalny	barszcz z ziemn., wieprzow. dusz., makaron z mąki kukur. warzywa z wody, kompot	biszkopt (z mąki ziemniacz.), mus jabłkowy	herbata owoc., pieczywo ryżowe, masło, baleron wędzony domowy, sałatka z pomidora i ogórka kisz.
bawarka, chleb grycz., masło, pasta z twarogu i tuńczyka, ogórek zielony	kałafiorowa z ziemniakami, placek z cukini po węgiersku, mizeria, kompot	kisiel z truskawkami	herbata z cytr., chleb kukurydz., masło, klops wieprzowy, sałata lodowa
herbata owoc., bułka gryczana, masło, jajecznica ze szczypl., papryka żółta	pomidor. z ryżem, rolada z piersi z kurcz., sałatka z kap. czerw., kluski śląskie, kompot	kefir z owocami suszonymi, banan	herbata, ryż z jabłkami, tłuszczem i cukrem
herbata, musli z płatków kukurydzianych na mleku	zupa krem z dyni z upraż. pestkami, gołąbki z mięsem, sos pieczarkowy, kompot	ciastka bezgluten., sok marchwiowo-jabłkowy	herbata ziel., bułka gryczana, masło, polędwica domowa, sałatka jarzynowa
mleko, chałka sojowa, masło, powidła śliwkowe	krupnik z kaszą grycz., ryba po grecku w jarzynach, ziemniaki, kompot	galaretką owocową z malinami	herbata z cytryną, omlet z mąki kukurydzianej ze szpinakiem, sałata rzymska, pomidorki koktajl.

Produkty i potrawy wskazane i przeciwwskazane w diecie bezglutenowej

PRODUKTY I POTRAWY	ZALECANE	PRZECIWSKAZANE
napoje	mleko świeże, w proszku, skondensowane, bawarka, śmietana, kefir, maślanka, jogurt naturalny, herbata, herbaty owocowe, ziołowe, kawa naturalna, soki, wody mineralne, kompoty, napary z ziół	napoje czekoladowe, kawa zbożowa, kakao owsiane, napoje ze słodem z jęczmienia lub innych zbóż zawierających gluten, jogurty owocowe, maślanki owocowe, piwo
produkty zbożowe	zboża naturalnie niezawierające gluten : ryż biały, dziki brązowy, kukurydza, gryka, proso, amarantus, teff, soja, sorgo, quinoa, mąki i kasze ze zbóż naturalnie bezglutenowych (kasza jaglana z prosa, gryczana, sojowa), płatki ryżowe, skrobia kukurydzy, ryżowa, z tapioki, gotowe mieszanki mączne bezglutenowe, pieczywo i makarony z mąką bezglut., kaszki dla dzieci ryżowe i kukurydziane, chrupki kukurydziane, popcorn, bułka tarta bezglutenowa	pszenica, pszenżyto, jęczmień, żyto, zwykły owies, mąka pszenna, żytnia, jęczmienna, płatki pszenne, jęczmiennie, żytnie, owsiane, kasza manna, jęczmienna (pęczak, perłowa, mazurska), kuskus, kasze owsiane, kaszki błyskawiczne zbożowe, mleczno-zbożowe, makaron pszenny, żytni, pierogi, pyzy, kopytka, naleśniki, pieczywo - każde, które nie jest oznaczone jako bezglutenowe (chleb biały, razowy, bułki, bagietki, maca, pumpernikiel, pieczywo chrupkie, precle), cukiernicze pieczywo suche (herbatniki, ciastka, wafle, biszkopty, pierniki, suchary, paluszki itp.), ciasta, ciastka, drożdżówki, pizza, bułka tarta
 dodatki do pieczywa	nieprzetworzony ser biały, żółty, wędliny, kielbasy, szynki (wytwarzane w domowych warunkach), jajka, pasty z jaj, pasty mięsne, jarzynowe, musy, dżemy, marmolady, powidła, miód naturalny	serki topione, tanie sery żółte (tzw. wyroby seropodobne), gotowe sery białe do serników, sery z niebieską pleśnią, kielbasy, wędliny (także te wysokogatunkowe np. polędwica, szynka), wędliny podrob. (pasztetowa, pasztet), salceson, parówki, konserwy rybne i mięsne
tłuszcze	masło, margaryna, smalec, boczek i słonina wędzona domowa, olej roślinny, oliwa z oliwek	olej z kielków pszenicy
zupy i sosy	domowe zupy i sosy ze świeżych i mrożonych warzyw z dozwolonych produktów	zupy w proszku (instant), kostki bulionowe, zupy i sosy zaprawiane mąką, zupy z makaron., z lanym ciastem, żurek, barszcz biały
 dodatki do zup	ryż biały, brązowy i dziki, kasza jaglana, gryczana, ziemniaki, suche nasiona roślin strączkowych	kasza manna, jęczmienna, lane ciasto, grzanki, kluski francuskie, kluski kładzione, makarony
mięso, drób, ryby	świeże nieprzetworzone mięso, ryby, owoce morza, drób	budynie mięsne, pulpety mięsne, kotlety mielone, zrazy, kaszanka, hamburgery, panierki do mięs i ryb, oraz potrawy panierowane
potrawy półmięsne i bezmięsne	risotto z mięsem, z warzywami, gołąbki, potrawy na bazie mąk bezglutenowych : łazanki z kapustą, bigos, fasolka po bretońsku, naleśniki, makaron z serem, kluski śląskie, ryż z jabłkami, omelety	wszystkie potrawy półmięsne i bezmięsne na bazie mąk zawierających gluten
warzywa i przetwory z warzyw	wszystkie warzywa świeże, mrożone, w postaci sałatek, surówek, kiszzone, konserwowane (bez dodatków), strączkowe (soczewica, groch, fasola, cieciorka), ziemniaki	warzywa smażone, panierowane, sałatki z majonezem i dresingami o nieznanym składzie, przeciery pomidorowe, niektóre fasole w puszkach, marynaty
owoce	wszystkie owoce : świeże, mrożone, w postaci sałatek, konserwowane,	wsady owocowe
cukier, słodycze, desery	cukier, kisiele i budynie domowe z mąki ziemniacz., galaretki owocowe, bezy, landrynki, kompoty, ciasta i ciastka przygotowane z dozwolonych produktów, ciastka i ciasta gotowe bezglutenowe	czekolady, batony, nadziewane cukierki, żelki, wafle, gumy do żucia, gotowe budynie (mogą zawierać mąkę pszenną), lody, ciasta i ciastka przygotowane z dodatkiem niedozwolonych zbóż, z niedozwoloną proszkami do piecz., cukier waniliowy, słód jęczmienny, chipsy
przyprawy	sól, pieprz, chili, ocet winny, jabłkowy, sok z cytryny, zielona pietruszka, zielony koperek, szczypiorek, majeranek, zioła, cynamon, gałka muszkatołowa	vegeta, papryka słodka, keczup, musztarda, majonez, mieszanki przyprawowe, sosy w proszku, gotowe dipy, sosy sojowe, pomidorowe, curry, dresingi, kwas cytrynowy
inne	proszek do piecz. bezglutenowy, soda spożywcza, drożdże	zwykły proszek do piecz., opłatki świąteczne, preparaty do odchudzania, niektóre leki i preparaty wielowitaminowe, niektóre aromaty